

Yazar İlyas Uçar
Perşembe, 04 Aralık 2008 14:57

Seher Kadıoğlu'nun röportajı Türk Edebiyatının usta kalemlerinden Sadık Yalsızuçanlar'ın son romanı

[ANKA](#) , Büyük İslam Mutasavvıfı Niyazi Mısri'yi günümüzde gezdiren kurgusu ve her zamanki övgüye mazhar üslubuyla okuyanı mest ediyor. Her okuyanın 'çok etkilendim' dediği çalışmanın mimarıyla, kitap üzerine söyleştik:

Niyazi Mısri gibi büyük mürşit, hak dostu, iki kez Limni adasına sürülüyor. Hangi iftiralar, hangi yanlış anlaşılmalarda sonucunda sürekli zulme uğruyor? Mecazlar tehlikeli midir? Özellikle anlamayan bir muhatap karşısında?

Niyazi Mısri, bizim bilgelik geleneğimizin en değerli halkalarındandır. Halveti geleneğine mensup bir alim, bilge ve şairdir. Yunus tarzı aşıkane şiir geleneğini yeniden inşa etmiştir. O dönemde yani onyedinci yüzyıl Osmanlı coğrafyasında yaşamış, iktidar ilişkilerine girmemiş, ama iktidara yakın diğer kutuplarla arasında belirli bir gerilim olan, bir iç şiddete sahip, Wittgenstein'in, 'insan filozoflardan daha çılgın olmalı ki çözebilsin onların sorunlarını' önermesini haklı kılan bir yapıya, bir kişiliğe sahip, son derece zengin bir kişiliği ve iç dünyası olan insanlardan. Tabi, o dönemin şartları içinden bakıldığında ve manevi alemin kendi iç yasaları içerisinde okunduğunda bir çekişmenin orta yerinde bulunuyor. Sarayla ve sarayda olan, saraya yakın olan alimlerle arası iyi değil. Onlarla ilke düzeyinde bir çatışma yaşıyor. İktidar ilişkilerine kurban ediliyor ve Limni'ye sürülüyor. Anılarından öğrendiğimiz kadarıyla Kadızadelerle, Karabaş Veli ile arasında bir çekişme, bir çatışma var.

Gezeriz Hem Kırk'ız, hem Dörd'üz hem Hiç'iz biz diyen Kırk'lar sayfalarınıza da konuk oluyor aynı bilinmezlikle. Kırklar'dan sorulduğunda niçin net bir cevap alınamaz? Onlar flu bir alemin tanınması yasak yolcuları mıdır?

Bizler bu alemin gözüyle öte alemlerde, manevi alemlerde neler olup bittiğini göremeyiz. Bu meseleler, bunların ehli tarafından bilinir ve konuşulur. Biz, bizim algımıza seslenen ve nesnel bir anlatım alanına taşmış kısmıyla ilgileniyoruz. Üçler, dörtler, yediler, kırklar, bunlar, bu dünyanın algılarıyla, bilgileriyle bilinebilecek, anlaşılabilir şeyler değil.

Anka adlı romanınızı sizi hiç tanımayan birisine anlattım; "aynı bir film gibi" dedi. O anda aklıma Mehmet olmuş bir Bulut Aras geldi ne dersiniz?

Anka'da görsel bir nitelik olduğunu okuyanlar söylüyor. Benim anlatım tarzımda böyle bir şey var öteden beri. Babam sinema işletmecisi olduğundan çocukluğumdan beri çok film seyrettim. Dilime bu sirayet etmiş. Niyazi Mısri'nin yaşamını anlatırken ben de okuduğum, dinlediğim ve hayal ettiğim malzemeyi görsel bir şekilde düşündüm ve yazdım sanırım. Birbirini tamamlayan farklı parçalar, sekanslar şeklinde yazdım. Dolayısıyla bir film hikayesine benziyor.

Mehmet macerasına Menzil çayını, çorbasını içerek başlıyor ve bazı gerçeküstü gibi görünebilen olaylara tanıklık ediyor ki bu vakaları Türkiye'de duymayan kalmadı. Moral değerlerin rahatça çiğnenebildiği bir atmosferde böyle harikuladeliklere de yakın olmak insanımıza sunulmuş bir ihsan değil mi?

Bizler, modern zamanlarda gelenekle bağı kopmuş bahtsız insanlarız. Muazzam bir irfan geleneğimiz vardı, bir birikimin içinden geliyoruz. Ama, kutsalla bağlarımız zayıfladı. Daha

Yazar İlyas Uçar
Perşembe, 04 Aralık 2008 14:57

maddeci, dünyevi bir yere doğru geldik. Bu kopuş sürecinde, bizim yeniden kutsalla, manevi olanla bağlarımızın kurulması için mesela Menzil bir imkandır. Başka yollar da var. Mehmet'in yolu oraya da uğramakla birlikte farklı yerlerden de besleniyor. Tabii ki bir ihsan, bir bağıştır bütün bunlar. Çölde karşımıza çıkan birer pınardır.

Niyazi Mısri hem celalli hem sabırlı. Bu iki ruh hali birbiriyle çelişmez mi? Sabır ve celâl birleşince şecaat mi beliriyor?

Celal, cem düzeyidir. Celal cemali de içerir. Burası, Yunus'un, 'yetmişiki millete bir nazarla bakmayan/şer'ile evliya ise de hakikatte asidir'i söylediği yerdir. Burası birleme düzeyidir. Birlik düzeyidir. Celal ve cemalin aynı olduğu, teklığın olduğu bir makam. Mısri gibi insanlar, tevhitte bakar. Onlar her şeyi tevhid etmek üzere gelmiştir.

Bir röportajınızda “Anka'dan kurtuldum bitirdim” diyorsunuz. Kahramanınız Mehmet'in ruh hali yazma sürecinde size de mi yansıdı? Yazarken Mehmet mi oldunuz?

Mehmet'in acıları beni de çok üzdü, yordu. Ben öteden beri örselenmiş kadınların hikayelerini yazıyordum. Cam Ve Elmas'ta, yaralanmış bir erkeğin ve dolayısıyla kadının hikayesi de vardı. Anka'da da benzer bir acıyı anlatmaya çalıştım. Hepimizin böylesi acıları, yaraları var. Tabii yazarken bir ruh göçü yaşadığım için çok yoruluyorum. Sabırsızlık da var tabii. Daha çok öykü yazdığım için, bir anda yazıp bitirmek istiyorum. Uzun süre taşıyamıyorum hikayeyi.

Tasavvuf felsefeyle çatışık, edebiyatla barışık mıdır? Tasavvuf edebiyatına dil zorlukları yüzünden mi bu kadar uzağız? Modern zamanlarda tasavvuf edebiyatı merakı uyandırılmaz mı? İhtiyaç olduğu kesin. Fallardan, burçlardan medet umanlar neyi arıyorlar? Yüzüklerin Efendisi adlı yapıtın, kitabını filmini ülkece inceledik. Olmayan esrarını çözmek için çok uğraştık. Niçin kendi güneşlerimiz dururken, yabancı seraplara koştuktan yorulmuyoruz?

Geleneksel tasavvuf geride kaldı. Eski formlar, eski kalıplar yok artık. Modernleşen yaşam içinde bilgece yaşamak çok güç. Kendimizi korumak, tasavvufun geleneksel yollarını bu yeni hayat içinde farklı biçimde yaşamak durumundayız. Tasavvuf ile mistisizmi, metafiziği de karıştırmamak lazım. Bunlar farklı şeyler. Bizim modernleşme anlayışımız, daha çok Batılılaşma olduğu için tasavvuf geleneğinde de bunun sonuçları beliriyor. Dolayısıyla başka başka yolları, yöntemleri tasavvufa taşımaya çalışıyoruz, karıştırıyoruz.

Niyazi Mısri yüzyıllar önce sürgün edilmiş bir mutasavvıf. Bugün sürgün yaşayan Allah dostları yok mu? İnanç öncülerinin iktidar güçleriyle halledemediği bir hesap mı oluyor? Devletin inanç önderleriyle barışık; dirlik düzenin hakim olduğu en ideal tarih sayfası ne zaman yazılmıştır?

Bu yolun, bilgeliğin içinden gelen insanların dünyayla, iktidarla başı hoş değildir. Dünya onlara küstürülür, zindan edilir. Bu her dönemde böyle olmuştur. Özellikle mizaçları da gerilimli ise çok üzülmüşlerdir. Osmanlı'nın bazı dönemlerinde dergah ehlinin huzur ve rahat içinde yaşadığı

Yazar İlyas Uçar
Perşembe, 04 Aralık 2008 14:57

söylenbilir ama o en sakin dönemlerde bile gerçek dervişler acı çekmişlerdir.

Kitabınızın adı Anka. Niyazi Mısri bir Anka. Eserinizle yeniden gündeme geldi. Küllerinden yine doğdu. Bu bir tılsım değil midir? Mısri, kendisini anka diye niteliyor. 'İsmi mizdir söylenen manada anka olmuşuz'

Veya,

'biz ol kaf-ı suret içre anka olmuşuz' diyor.

Kendini hakikat göğünün ankası, o dağda oturan, kafdağındaki anka olarak niteliyor.

Bilgelikte erişilmez, en üstün düzeyde biri o.

Bir yanda günümüzün seküler insanı, bir yanda hakikate giden yollar. Aradaki mesafeler, faturalarla, "Çocuklar ne yapacak? Hangi okulda okusunlar, kiram artarsa, sosyal güvencem yok" kaygılarıyla ister istemez büyüyor. Bu çağ yangınlarından kurtulmanın bir formülü de zincirlerden birine halka olmak mıdır? □□□□

□

Bunun bir formülü, reçetesi olduğunu sanmıyorum. Bizler istiğfar lifleriyle dokunmuş günahkarlar olarak kendimizi korumak için samimiyetimizi yitirmemeliyiz. Başkaca yapacak bir şey yok.

Labirentli bir □ yokuşun ilk şifrelerini kodlamışsınız. Devamı olacak mı? Yoksa bu kitap şahsına münhasır □ evreninde oturacak mı? Konuya nokta koymuşsunuz. Adı "Hiç". Son nokta mı? Sonrasında □□ yeni bir cümleyi başlatacak bir nokta mı?

Doğrusunu isterseniz ben planlar yaparak yazmıyorum. Zuhurata tabi oluyorum. Karşıma ne çıkarsa, içime ne doğarsa onu anlatmaya çalışıyorum.

Niyazi Mısri'nin mezarının Malatya' ya getirilme teşebbüsleri vardı. Yeniden keşfedilen bilginin topraklarına dönme ihtimali doğdu mu?

Getirilmesi düşünülmüyor ama Limni'deki türbesi onarılacak ve ziyaretçilere açılacak sanırım. Malatya'da da bir makam yapılması düşünülüyor. Malatya'daki bazı dostlar candan ilgileniyorlar.

Kitabınız için "Şiirle masal arasında bir durak" demişsiniz. Kaleminiz şiirsel. Ancak gerçeklerin masalı yazılır mı? İsteyen masal isteyen hakikat saysın mı demek istediniz?

Bizim hikayelerimiz efsanedir, masaldır. Masal, meselden bozma bir kelime. Mesel, misil'den geliyor, örnek demek. Asıl yaşamın bir örneği. Dünya, asıl dünyanın bir örneği. Bizim hikayelerimiz ise, büyük hikayenin, hakikat'in bir parçası, o parçanın bir örneği.

Edebiyat geniş kitlelere artık sinema yoluyla daha kolay sızıyor diyebilir miyiz?

Yazar İlyas Uçar
Perşembe, 04 Aralık 2008 14:57

Tabii sinema daha kısa sürede ve farklı bir etki alanına sahip, daha yaygınlaştırıcı bir işlev görüyor. Bu anlamda edebiyat eserlerinin sinemaya uyarlanmasını bendeniz çok olumlu karşılıyorum. Dediğinize de katılıyorum.

(...) “Yedi ateş bu olmalı. Kin, kibir, şehvet, riya, yalan, haset, gıybet olmalı. Bunlar bulunduğu yeri yakar yıkar, onları yok etmeden acısından kurtulamayacağımı biliyorum”. Satırlarındaki yedi ateşi kime sorsak “Bende bunlardan yok” der. Kendimizi hangi aynada göreceğiz?

Kendimiz bizatihi aynayız. Alem dediğiniz kendi aleminizdir. Nefsini bilen Rabbini bilir denmiştir. Yani bir ayna olarak sizde hakikat ne kadar tecelli ediyorsa, aynanız temiz, saf ise, o oranda hakikatle ilişkiniz var demektir. Kendimiz ayna olduğumuzdan başkaları bizde görünecek, biz, başka aynalardan kendimize bakacak, seyredeceğiz.

Kitabı okurken bazı sayfalarda □ uzak semalarda uçuşan kuşlara dokundum.Yunus’u Muhyiddin Arabi’yi, Mehmet Akif’i, Viyanalı Ermiş’i düşünürken, Menderes’i gördüm. Bir ara □ Ergenekon soruşturması haberlerini duydum. Bu arada Mehmet’i □ içine alan □ iki ayrı anafor var. Zaman algımı kaybettim. Yazarken zamanı önemsemediniz mi? □

Dün bugündür, bugün geleceği de içerir. Bizim iç dünyamız geçmişi de geleceği de kuşatır. Yazarken belirli bir kurgu yapmıyorum. Dediğim gibi içimden geldiği gibi yazıyorum.

(Haber 7)